

Πέμπτη, 13 Μαρτίου 2003

Οι σημασίες της «σημασίας»

- 1) What know they of England, who only England know? → **σημασία / νόημα ή «πρώτη σημασία» (D. Davidson) ≈ λεξική σημασία + αρχές σύνθεσης [→οργάνωση σε λεξικά πεδία] (→ παραδηλώσεις, υπονοήματα)**
- 2) Η ομάδα μου/του θα κερδίσει το πρωτάθλημα. → **(πρώτη) σημασία ≠ (σημασιολογικό) περιεχόμενο**
- 3) Αυγερινός, Αποσπερίτης, Πλανήτης Αφοροδίτη. → **σημασία ≠ αναφορά / δήλωση**
- 4) Στο περιγιάλι το κρυφό κι άσπρο σαν περιστέρι διψάσαμε το μεσημέρι· μα το νερό γλυφό. Πάνω στην άμμο την ξανθή γράψαμε τ' όνομά της· ωραία που φύσηξεν ο μπάτης και σβήστηκε η γραφή.

Με τι καρδιά, με τι πνοή,
τι πόθους και τι πάθος
πήραμε τη ζωή μας· λάθος!
κι αλλάξαμε ζωή.
(Γιώργου Σεφέρη, «Άρνηση»)
→ **υποσήμανση, παραδήλωση, βιωματική σημασία, ποιητική λειτουργία, «ερμηνεία», ...**
- 5) **A. Πολεμική.** Πολλοί διανοούμενοι κυριεύονται από την ιδέα ότι *πολεμούν, αγωνίζονται, μάχονται «γύρω από»* (< ομηρ. *περί*) τις ιδέες τους, τις οποίες *προασπίζονται* από αντίπαλα επιχειρήματα. *Συμπαράτασσονται* και *εκστρατεύουν* γι' αυτές *επιστρατεύοντας* όλα τα μέσα. *Υπηρετούμε ιδέες* και *υπό ιδέες*. Ανήκουμε σε *στρατόπεδα*, σε *παρατάξεις*. Οι φίλοι μας, οι *συναγωνιστές* μας, οι *ομοϊδεάτες* μας θα μας *καλύψουν*, δεν θα μας *αφήσουν έκθετους* στο *πεδίο* των προσωπικών μας *μαχών*, στις *επιπλήξεις* και στις *προσβολές*. Προσπαθούμε ν' *αντιμετωπίσουμε* τους *συνομιλητές* μας, να τους *κατατροπώσουμε*. Τους *θάβουμε*, όταν δεν είναι *παρόντες*. Άλλωστε, είναι *βλήματα*. *Ξεσπαθώνουμε*, εμπλεκόμαστε σε *διαξιφισμούς*. Οι *λογομαχίες* είναι *λογχομαχίες*, γεμάτες *προσωπικές αιχμές*. Η *παρατάξη* και η *ανάπτυξη* των επιχειρημάτων έχει σημασία, γιατί μπορεί κάποιος να τα *αποκρούσει* ή να τα *αντικρούσει*. Πολλά επιχειρήματα είναι *τρωτά* και *ευπρόσβλητα* - *στρέφονται εναντίον μας*. Οι σκοποί είναι *στόχοι*. Καλές οι ιδέες, αλλά να *χτυπήσουμε* και *καμιά θέση*. *Καταρρίπτουμε*, *υποσκάπτουμε*, *υπονομεύουμε*, *ανατρέπουμε* θεωρίες, πρόσωπα, επιχειρήματα, αξίες. (προσαρμογή από το *Metaphors we live by* των G. Lakoff & M. Johnson.) → **α. λεξικά / σημασιολογικά πεδία, β. γενικευμένες προϋποθέσεις: ιδέες >> πόλεμος, επιχειρηματολογία >> πολεμική [μεταφορική οργάνωση των κειμένων]**
B. ΔΙΑ ΤΙ ΤΡΙΨΑΝΤΕΣ ΤΟΝ ΟΦΘΑΛΜΟΝ ΠΑΥΟΜΕΘΑ ΤΩΝ ΠΤΑΡΜΩΝ; ΔΙΑ ΤΙ ΤΩ ΕΝΙ ΟΦΘΑΛΜΩ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟΝ ΟΡΩΣΙΝ Η ΤΟΙΝ ΔΥΟΙΝ; ΔΙΑ ΤΙ ΟΡΓΙΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕΝ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΠΙΔΙΔΟΑΣΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΡΥΘΡΙΑΝ, ΑΙΣΧΥΝΟΜΕΝΟΙ ΔΕ ΤΑ ΩΤΑ; ΔΙΑ ΤΙ ΘΑΤΕΡΟΥ ΚΑΤΑΛΗΦΘΕΝΤΟΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥ Ο ΕΤΕΡΟΣ ΑΤΕΝΙΖΕΙ ΜΑΛΛΟΝ; ΔΙΑ ΤΙ ΟΙ ΕΚ ΓΕΝΕΤΗΣ ΤΥΦΛΟΙ ΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΦΑΛΑΚΡΟΙ; (Ψευδο-Αριστοτέλους *Προβλήματα* ΛΑ') → **γενικευμένη προϋπόθεση: φυσική των τεσσάρων στοιχείων.**
- 6) Αγαπητοί κύριοι, η φοιτήτριά μου X Ψ του Z γνωρίζει άριστα την ελληνική, παρακολούθησε τα μαθήματά μου και εξετάστηκε σε αυτά με επιτυχία. Είναι εργατική και φιλόπονη. Υμέτερος, ... [ως παράδειγμα συστατικής επιστολής για μεταπτυχιακές σπουδές] → **αποφαντική πράξη: περιγραφή, κατευθυντική πράξη: σύσταση, υπονόημα: «δεν είναι καλή η φοιτήτρια»**

Παράδειγμα

εφ. *Η Καθημερινή*, 15-3-2003, σ. 1: **Η υφήλιος σε παροξυσμό ...** Απειλές και διπλωματικός πυρετός εντός και εκτός ΟΗΕ, λίγο πριν από τον πόλεμο — ... **και τα Βαλκάνια σε κρίση**
Μετά τη δολοφονία του Σέρβου πρωθυπουργού Τζίντζιτς — **Κλονίζονται οι αγορές.**

<http://www.kathimerini.gr/>

Εντοπίστε: 1. αφηγηματική δομή, 2. προϋποθέσεις, 3. υπονοήματα / μηχανισμούς συνάφειας. Με ποιους τρόπους αλλελεπιδρούν; Προσέξτε: τον σχεδιασμό της σελίδας, τη λειτουργία της παράθεσης για τη δημιουργία συνάφειας, τη χρήση του παρατατικού.